

Počáteční neplatnost mezinárodních smluv

Pojem neplatné smlouvy

- **neplatnost = důsledek vady** smlouvy nebo jejího vzniku
- **relativní** neplatnost (dovolat se, ex nunc)
- **absolutní** neplatnost (dána ipso facto vadou smlouvy, ex tunc)
- **nicotnost** smlouvy (vůbec nevznikla)
- Mnichov
- Vídeňská úmluva:
 - 46 – 50: relativní neplatnost – dovolání se: čl. 65
 - 51 – 53: absolutní neplatnost / nicotnost

a) Vady vůle státu

- nedostatek svobody tvorby vůle státu
- omyl
- podvod

Nedostatek svobody tvorby vůle státu (čl. 52)

- nedostatek svobody tvorby vůle státu
 - násilí (použití síly proti státu)
 - hrozba silou
- **vůle je, ale modifikovaná**
- protiprávnost (nikoli např. mírové smlouvy)
- = porušení zásad MPV vtělených do Charty OSN
- **absolutní neplatnost**

Omyl (čl. 48)

- nesprávná představa o právních následcích
- omyl podstatný (error in substantia) – musí tvořit podstatný základ souhlasu státu)
- příčinná a časová souvislost se sjednáním smlouvy
- omyl se musí týkat smlouvy

Podvod (čl. 49)

- omyl úmyslně vyvolán
- jakýkoli omyl
- příčinná souvislost
- relativní neplatnost
- Mnichov

b) Vady poměru vůle státu a jejího projevu

- donucení zástupce státu
- korupce zástupce státu
- uzavření smlouvy v rozporu s vnitrostátním právem
- chybí řádné zmocnění
- omyl v redakci textu smlouvy

Donucení zástupce státu (čl. 51)

- chybí vůle státu = nicotnost = smlouva je bez právního významu
- donucení proti osobě

Korupce zástupce státu (čl. 50)

- přislíbení osobních výhod
- podle VÚ = relativní neplatnost
- nicméně pokud vyjádřil něco jiného než vůli státu - nicotnost

Uzavření smlouvy v rozporu s vnitrostátním právem (čl. 46)

- vnitřní aspekt: který orgán tvoří vůli státu
- vnější aspekt: vlastní projev vůle státu
- relativní neplatnost
- lze se dovolávat:
 - porušení zjevné
 - týká se zvláště důležitého pravidla

Osoba nebyla řádně zmocněna (čl. 47)

- aktuální u smluv vstupujících v platnost podpisem
- vady zmocnění:
 - zmocnění neexistuje vůbec
 - zástupce překročil meze svého oprávnění (jen tento případ upraven čl. 47): není to důvod zrušení souhlasu (ledaže strany předem informovány)
 - plné moci vystaveny nekompetentním orgánem
- následuje-li ratifikace, lze zhojit
- dodatečný souhlas státu možný

Omyl v redakci textu smlouvy (čl. 48 odst. 3)

- není důvodem k neplatnosti
- lze opravit

c) Vady předmětu smlouvy

- nemožnost (fyzická nebo právní)
- nedovolenost (čl. 53) – ius cogens
 - praktické potíže se specifikací kogentních norem
 - absolutní neplatnost
 - čl. 66 – spory: Mezinárodní soudní dvůr

Řízení o neplatnost smlouvy (čl. 65 a n.)

- dovolání se neplatnosti: notifikace ostatním smluvním stranám
- námitka znamená spor – řešit způsobem podle čl. 33 Charty OSN
- není-li vyřešen do 12 měsíců: obligatorní pravomoc MSD, jedná-li se o ius cogens
- ostatní případy: lze předložit GT OSN, ten zajistí smírčí řízení podle Přílohy Úmluvy)

Zánik mezinárodních smluv

Zánik (platnosti) smlouvy

- Vídeňská úmluva: čl. 54 až 64
- zánik je definitivní
- možnosti zániku:
 - povaha věci
 - vlastní ustanovení smlouvy
 - dohoda smluvních stran
 - jednostranný úkon
 - nezávisle na vůli smluvních stran

Vlastní ustanovení smlouvy

- na dobu určitou
- na dobu určitou s automatickým prodlužováním
- zánik vázán na splnění podmínky
- vyčerpání jednorázového cíle (zánik předmětu)

Souhlasný projev vůle všech smluvních stran

- čl. 54: dohoda o ukončení platnosti všech smluvních stran, příp. konzultace s ostatními smluvními státy
- novace (nová smlouva o témže předmětu, mezi všemi smluvními stranami) – úmysl stran
- desuetudo

Jednostranný projev vůle určité smluvní strany

- dvoustranná: výpověď
- mnohostranná: odstoupení
- sama smlouva stanoví, výpovědní doba
- smlouva nic nestanoví:
 - bylo úmyslem stran tuto možnost připustit - námitky
 - lze tuto možnost vyvodit z povahy smlouvy
- dovolání se ukončení platnosti smlouvy:
 - 1. hrubé porušení (čl. 60)
 - 2. později vzniklá nemožnost plnění (čl. 61)
 - 3. podstatná změna okolností (čl. 62) – viz dále

Objektivní skutečnost

- čl. 64 – nová norma imperativního práva (ius cogens)
- zánik smluvní strany
- Řízení o ukončení smlouvy, odstoupení a přerušování provádění: čl. 65 (jako pro neplatnost)

Přerušení provádění smlouvy

- jako při zániku dohodou (čl. 57)
- čl. 58: provádění přerušováno jen mezi některými stranami

Podstatná změna poměrů (rebus sic stantibus)

- **Článek 62 - Podstatná změna poměrů**
- Podstatné změny poměrů ... , **se nelze dovolávat jako důvodu pro zánik smlouvy nebo pro odstoupení od ní**, ledaže:
 - existence těchto poměrů tvořila *podstatný základ souhlasu* stran s tím, že budou vázány smlouvou, a
 - tato změna *zásadně mění rozsah závazků*, které mají být podle smlouvy ještě plněny.
- **Podstatné změny poměrů se nelze dovolávat (nikdy)** jako důvodu pro zánik smlouvy nebo pro odstoupení od ní, jestliže:
 - **jde o smlouvu, která stanoví státní hranice;** nebo
 - podstatná změna je důsledkem toho, že strana, která se jí dovolává, porušila buď závazek plynoucí ze smlouvy nebo jakýkoliv jiný mezinárodní závazek,...